

پول اسلامی در مقابل یورو و دلار*

به سوی الگوی جهانی امت اسلامی

علیرضا صالحی امین
(فوق لیسانس مدیریت بازرگانی)

استقرار سیستم پول واحد

در اول ژانویه ۱۹۹۹، اروپا استقرار یک سیستم پولی واحد برای یازده عضو مشترک خود را جشن گرفت، البته اعضای که شایستگی‌های لازم برای الحاق به اتحادیه پولی اروپا طبق معیار یکسانی را داشتند.

به دنبال آن، کشورهای انگلستان، سوئد، دانمارک و یونان که این الحاق را نپذیرفته بودند و یا فاقد شرایط و شایستگی‌های لازم بودند، در نهایت تا سال ۲۰۰۲ به این اتحادیه پیوستند و بدین ترتیب، یک سیستم پولی واحد به نام یورو، واسطه تجاری در مبادلات بازارهای اروپا برای کشورهای مشترک‌المنافع گردید.

با برقراری یک سیستم پولی واحد برای مبادلات کالاها و خدمات-اعم از مبادلات درون مرزی و یا بین‌المللی- یورو به عنوان عامل تعیین‌کننده خط مشی پولی متحد، سیاست‌های مالی، نرخ مبادلات و نرخ بهره تعیین شد و به موازات آن، به عامل تعیین‌کننده‌ای در بهره‌وری نیروی کار و اثرات فناوری تغییرات اقتصادی در کشورهای عضو اتحادیه، مبدل شد. در ابعاد بین‌المللی هم بازارهای جهانی سرمایه و منابع سرمایه‌گذاری خارجی با ظهور دو جریان پولی رقیب، یعنی دلار آمریکا و یورو اروپا مواجه شده‌اند.

دو واحد پولی رقیب

بنابراین، سیستم‌های پولی بین‌المللی در قالب این دو واحد پولی رقیب، قابل تبدیل هستند. در چنین وضعیتی، اندیشمندان اسلامی باید تعریف کنند که دنیای اسلام در میان تقسیمات جهانی و بازارهای سرمایه، بین این دو قدرت پولی رقیب و برتر، در چه وضعیتی قرار دارد؟ در صحنه جهانی، ارزش منابع مربوط به دنیای اسلام در چه موقعیتی است؟ آیا مسلمانان تدبیری برای مواجه شدن با این تغییرات و دگرگونی‌ها اندیشیده‌اند؟ اگر چنین است، آینده دنیای اسلام دارای چه مبانی، اصول و ساختاری است؟

تا پایان جنگ جهانی دوم، ممالک نیمکره غربی درگیر ظالمانه‌ترین انواع جنگ‌ها و مناقشات شخصی در درون خود بوده‌اند. اکنون، بر طبق مفاد موافقتنامه "برتون وودز" که در سال ۱۹۴۴ پایه‌گذاری شد و به وسیله تعدادی از اتحادیه‌های

پولی و اقتصادی در بین اعضای کشورهای نیمکره غربی تأیید و پیروی گردید، ملل در حال جنگ می‌توانند به انعقاد یک قرارداد اجتماعی مبادرت ورزند تا جنگ‌ها و مناقشات سیاسی بین آنها را متوقف و برطرف کند. در حقیقت، این یک تصمیم و اقدام خود جوش در متن دموکراسی بود که این امر را برای کشورهای نیمکره غربی تحقق بخشید.

اما دنیای اسلام، با وجوه گروه‌های میلیونی، و منابع وسیع و بالاتر از همه، با برخورداری از بزرگ‌ترین معجزه خود، یعنی قرآن کریم، هنوز قادر به درک اهمیت وحدت خود نیست.

چرا مسلمانان نمی‌توانند؟

بنابراین، دلایل اصلی این مسأله چیست که اروپا می‌تواند متحد شود، ولی مسلمانان نمی‌توانند به اتحادیه‌ای منسجم دست یابند؟ در پاسخ به این سؤال، اگر در مقام مقایسه دنیای غرب به نسبت دموکراسی آن، و دنیای اسلام به عنوان یک موجودیت محروم از دموکراسی برآییم، خیلی کوتاه‌بینانه است.

بدون تردید اتحادیه پولی اروپا که خاستگاه یورو است و یورو هم براساس تصمیم این اتحادیه بوجود آمد، تا حدود زیادی به وسیله دلارهای نفتی حکام ثروتمند دنیای اسلام، تأمین سرمایه شد. به این علت، وقتی کشورهای عربی سرمایه

اندیشمندان اسلامی
باید تعریف کنند
که دنیای اسلامی
در میدان تقسیمات
جهانی و بازارهای
سرمایه بین‌المللی
و در میان دو قدرت
پولی رقیب و برتر،
یعنی دلار و یورو،
در چه وضعیتی قرار
دارد.

*http://www.islamic-world.net/econocics/Islamic_money_against_euro.htm

اروپا در اول ژانویه ۱۹۹۹ استقرار
یک سیستم پولی واحد را جشن
گرفت.

اسلامی پا به عرصه مبادلات و بازار جهانی بگذارد. در این صورت، مشکلات عدم ثبات اقتصادی حاکم بر شرایط کنونی، مازاد نقدینگی و ارز، بی‌عدالتی و فقر که مجموعاً آفت بازار مشترک اسلامی هستند، حل می‌شد.

همراه با این بازسازی، ثبات سیاسی و سازمانی جهت پیدایش فعالیت و توسعه یک دگرگونی اسلامی شکوفا می‌گشت. بدین‌سان، پیشرفت اسلام به طرف مقصود امت اسلامی (Ummah) به عنوان طرح جهانی‌سازی اسلامی محقق می‌گردید. اما واقعیت این است که مرحله جهانی‌سازی اسلامی (Ummah) و نفوذ در بازارهای جهانی به عنوان هدف جهان اسلام، به نوعی مخالف امیال سرمایه‌داری و سیاست محروم نگاه داشتن جهان اسلام است.

مختصات پول اسلامی

پول اسلامی، بر پایه صد درصد نیازمندی‌های اندوخته شده و سپرده‌های مرتبط با ارزش پولی است و براساس حقایق پایه‌گذاری شده و عاری از حدس و گمان و سفته‌بازی و مدارک و عده‌دار است. محصول حاصل از این نوع تحرک واقعی پول، قادر است مشکل کم‌بازدهی در مورد واحدهای تولیدی را حل کند. امور مهم مشارکتی در متن این دگرگونی‌ها و وابستگی مالی واقعی، وابستگی به نرخ بهره را مرتفع می‌سازد. چنین روشی، داد و ستدهای سودآور توأم با منابع پویا و متحرک را جایگزین امور مهم مشارکت می‌کند و در نتیجه، در امور مشارکتی، بهره‌اقتصادی، تقسیم عادلانه مالکیت، حقوق

مازاد خود در صندوق بین‌المللی پول را صرف خرید دارایی و یا سپرده‌گذاری نمودند، در عوض گره‌های دشوار این صندوق را بر اندام این سرمایه‌ها محکم‌تر ساختند، در حالی که همان کشورهای عربی که قادر بودند این موجودی‌ها را به جای حفظ و ذخیره در کشورها و بازارهای سرمایه‌غربی، در کشورهای اسلامی بکار اندازند.

در نتیجه، دنیای اسلام از یک طرف، در گرداب فقدان حمایت مالی خوب گرفتار آمد و از طرف دیگر، با فقدان شفافیت کافی و مناسب برای حمایت از سرمایه‌گذاری در جهان اسلام روبرو شد.

در نهایت، وقتی که سرمایه‌داری در کسوت ستمگرانه حکمرانی جهانی طلوع کرد، سران و قطب‌های اصلی سرمایه‌داری، کشورهای مسلمان را تحت عنوان سرمایه‌گذاران کوتاه‌مدت وارد بازار کردند. این‌ها به واسطه عدم ثبات نرخ بهره، انتخاب و هدایت شدند و بعدها ثابت شد که به عنوان پروژه‌های انتفاعی و بازارهای سرمایه، قابلیت تداوم و پشتیبانی ندارند.

بنابراین، از خود بیگانگی جهان اسلام، بنیان‌های سست اصولی، عدم درک و شناخت امور و هم‌چنین وابستگی اسارت‌بار به فرهنگ بیگانه، دنیای اسلام را از تشریک مساعی درونی بازداشت، در حالی که می‌توانست شاهد پیدایش پدیده‌ای به موازات دلار و یورو به نام "پول اسلامی" باشد و در کنار آن سیستم پول اسلامی، بازارهای تجمعی سرمایه اسلامی و به صورت جهانی، به عنوان بازار مشترک

فرایند جهانی‌سازی
اسلامی و نفوذ در
بازارهای جهانی
به عنوان هدف
جهان اسلام، به
نوعی مخالف امیال
سرمایه‌داری جهانی
و سیاست محروم
نگهداشتن جهان اسلام
است.

چرا اروپا می‌تواند
متحد شود، ولی
مسلمانان نمی‌توانند
به اتحادیه‌ای منسجم
دست یابند؟

فعالیت‌های حقیقی منطقه‌ای، به تشکیل ارز اسلامی می‌انجامد که در گرداگرد ابزار اقتصادی و مالی موجد ارتباط منطقه‌ای پولی/حقیقی، تکامل می‌یابد. بنابراین، نوعی افزایش مصرف در حوزه کالاهای مطلوب زندگی را که اسلام پیشنهاد کرده و محیطی سرشار از انواع کالاهای مناسب و روح‌بخش را پدید می‌آورد. این موضوع به نوبه خود از طریق ایجاد بازده حقیقی، تولید درآمد و ثروت را موجب می‌شود.

لغو سفته بازی‌ها و نادرستی‌های رایج در معاملات و جایگزین کردن آن‌ها به وسیله سرمایه‌گذاری بلندمدت اسلامی در کنار فرصت‌های گوناگون، امکانات رفاهی و استفاده از اصول فناوری، سبب جلب دولت‌ها و مصرف‌کنندگان در سرتاسر جهان می‌شود و در نتیجه، منجر به خرید بیشتر خواهد شد و ثبات به مراتب بیشتری را در بازارها به همراه خواهد آورد. بنابراین، یک نرخ ارز پایدار مرتبط با تولید و بهره‌وری، از متن چنین بازار منظم و با ثباتی طلوع خواهد کرد. اثرات افزایشی نرخ‌های ارز پایدار و با ثبات، و قیمت‌های تثبیت شده نیز موجب تحریکات منابع مالی بیشتر شد و ثروت، رشد و توسعه و در نهایت جامعه ایده‌آلی را در پی خواهد داشت.

نقش زکات

در این صورت، زکات به دلیل رشد ثروت چنین جامعه‌ای که دارای اقتصادی سالم است، بیشتر می‌شود و این درآمد به سمت و سوی واحدهای تولیدی به منظور حمایت از نیازمندان تهیدست و تضمین رفاه آنها و رفع حواجی انسانی و نیازهای

مالکانه و بنیه مالی، افزایش پیدا می‌کند. به دلیل وجود چنین شرایطی برای مؤسسات مشارکتی و به وسیله ارتباط مستقیم بین پول و فعالیت‌های حقیقی، قدرت طلبی تضعیف و ریشه کن می‌شود.

این آزادی در اخذ تصمیمات و مالکیت سرمایه، به معنی ظهور قراردادهای اجتماعی اسلامی است که بر پایه شورا (مباحثه و مشورت) استوار است، شورایی که منبعث از فهم و درک و بکارگیری اصل یگانگی الله (توحید) در تمام امور زندگی است.

چنین دیدگاهی، جامعه اسلامی را از شخصیت برتری جویی نامطلوب، رقابت طلب و فردگرا که به عنوان فلسفه‌ای سیاسی، دمکراسی را در غرب زمین گیر کرده، مصون می‌دارد. در عوض، مسیری خواهد بود به سوی اقتدار معنوی و اخلاقی در بازارهای جهانی و مبادلات تحت روش‌های روشنگرانه، آموزش مناسب با استفاده از مباحثه و انجام امور مطلوب، خوش‌بینی و اتحاد و ائتلاف که به واسطه اسلام ایجاد شده است.

بازار مشترک اسلامی و بازار سرمایه اسلامی، یک ائتلاف جهانی متشکل از اتحادیه‌های مختلف منطقه‌ای اسلامی خواهد بود که براساس مکانیزم همکاری و قراردادهای اجتماعی اسلامی تحت عنوان ارتباط منطقه‌ای پولی/واقعی، تجارت درون منطقه‌ای و هدایت نهادینه شده آن در جهان اسلام را بر پا می‌دارد. بدیهی است که تأثیر این سیستم پولی یکپارچه و

بازار مشترک اسلامی و بازار سرمایه اسلامی، یک انتلاف جهانی متشکل از اتحادیه‌های مختلف منطقه‌ای اسلامی خواهد بود.

در پول اسلامی، به مراتب مستلزم شرایط متفاوت‌تری است. این موارد، به طور دائمی ارزش‌های نرخ ارز را دستخوش تغییر و آشفتگی می‌سازند. بنابراین، دلار و یورو تحت تأثیر اثرات منفی نرخ بهره متزلزل و بی‌ثبات و مکانیزم ناپایدار مبادلات بین‌المللی قرار می‌گیرند و سیاست پولی مستقل از فعالیت‌های حقیقی باقی ماند.

بنابراین، نوسانات قیمت ناشی از عدم شفافیت بخش پولی، تحت تأثیر قرار می‌گیرند و چنین تأثیر زیانبار بخش پولی بر بخش حقیقی، سبب عدم ثبات در هر دو بخش حقیقی و مالی می‌شود. این نوع عدم ثبات هم به عنوان معضل بزرگی برای یورو و دلار باقی خواهد ماند.

عکس این قضیه نیز صادق است که در صورت ارتباط و پیوند بین پول و بخش‌های فعال، سیستم پول رقابتی و گردش پولی آن می‌تواند صد در صد سبب نجات و آزادی اندوخته گردد. در اینجا معمار نهایی پولی از طریق پول اسلامی، ارز اسلامی، بازار سرمایه اسلامی و بازار مشترک اسلامی، ظهور می‌نماید. این موارد، الگوی جهانی امت اسلامی را به تصویر می‌کشند. در این سیستم اهداف تولید و توزیع ثروت از طریق ارتباط بخش پولی / حقیقی، جایگزین طمع ثروت‌اندوزی می‌گردد. این موضوع باعث انحراف نرخ بهره از مبادلات اقتصادی گردیده و سلامت انسان بر منابع به سوی امکانات و ابزار اسلامی را به اثبات می‌رساند.

اساسی آنها هدایت می‌شود. تأمین مؤسساتی باهدف جمع‌آوری زکات به عنوان یک منبع درآمد بین‌المللی نیز باعث پدیدار شدن بخش‌های اقتصادی و فعال کوچکتر شده و سبب توسعه منابع انسانی در جهت تضعیف نیروهای قدرت طلب می‌گردد.

مؤسسات اجتماعی بزرگ و ایده‌آل، براساس دریافت همه جانبه زکات به منظور پیشرفت و توسعه جوامع انسانی برای رسیدن به امنیت، ارزش‌های انسانی و انتقال نیروی تولیدی جوامعی که این اندیشه را پذیرفته‌اند، همیشه بخشی از آن را برای بینوایان و بیماران و سالمندان در نظر می‌گیرند که این خود به تنهایی سبب تولید کار و صنعت و مؤسسات فعال دیگر می‌شود. این بخشی از کاربرد درآمدهای زکات است.

بنابراین، معضل بزرگ بیکاری و ناهنجاری‌های وابسته به درآمد نیز بر طرف می‌شود. به عبارت دیگر، هم امنیت اجتماعی به میان ملل مسلمان باز می‌گردد و هم ناآرامی‌ها و ناهنجاری‌های اجتماعی به سمت نزول پیش می‌روند و پول و نقدینگی بیشتری برای هدایت به سوی بهبود سطح زندگی اندوخته می‌گردد.

با وجود چنین تغییرات مهمی در دنیای اسلام به سمت و سوی امت اسلامی، دلار و یورو یقیناً جریان‌های پولی ضعیفی می‌شوند و واحد پول اسلامی این دو واحد پولی را به عقب می‌رانند و به این طریق، یورو و دلار در بی‌ثباتی ایجاد شده توسط نوسانات نرخ بهره، به تدریج غرق می‌شوند، زیرا در شرایط نوسان نرخ بهره، بازگشت و رسیدن دلار و یورو به ثبات موجود